

Iran's Challenges on the rights of child labor according to the international law

Mojdeh Pourmohammad Golzari Nobar¹, Behshid Arfania², Maryam Afshari³
 Mostafa Taghizadeh Ansari⁴

Abstract

Field and Aims: Children's rights are considered as special examples of human rights, so ignoring this issue leads to violation of human rights from the international aspect and also has irreparable consequences inside the country. Eliminating child labor is not possible except with the union of relevant institutions, the guarantee of effective and continuous legal implementation along with the unification of legal rules.

Method: This is a qualitative and applied research in terms of purpose, and in terms of collecting information by documentary method and studying international documents, sources related to the subject and the obtained information has been analyzed descriptively-analytically method to examine the challenges of child labor in Iran with a view on international law.

Findings and results: The lack of coordination of the responsible institutions and insufficient budget, along with the economic recession caused by Covid-19 and its effects, are among the most important reasons for child labor not being solved in the country. Ambiguity and contradictions in domestic laws by joining international treaties have made this problem more complicated.

The approval of the Law on the Protection of Children and Adolescent Rights in 2019 in Iran has been a positive step for coordination with international laws, but in this law, without changing the age of the child in the previous definitions, people under the 18 are protected in specified cases. Therefore, in cases outside the scope of this law, children do not receive the necessary support. Continued reform of laws is necessary for comprehensive protection.

Key words: challenges of child labor, child labor rights, child labor in international law.

*Citation (APA): Pourmohammad Golzari Nobar, M., Arfania, B., Afshari, M., & Taghizadeh Ansari, M. (2023). Iran's Challenges on the rights of child labor according to the international law. *International Legal Research*, 16 (59), 247- 275.

https://alr.ctb.iau.ir/article_700497.html

1. PhD Candidate, North Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran
2. Department of Law, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.
Email: bearfania@gmail.com
3. Department of Law, Damavand Branch, Islamic Azad University, Damavand, Iran
4. Department of Law, North Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Introduction

The issue of children's rights is one of the most important human rights challenges in developing countries. This affects all aspects of a society including economic, social and political. The recognition of children's rights acts as a support in defending their rights and preventing their exploitation and is one of the most obvious indicators in developed countries. Meanwhile, working children who are often used as tools due to economic issues, their situation is more sensitive. The phenomenon of child labor has been solved for a long time in developed countries, and in some developing countries like Iran, it continues to intensify with a more miserable situation every day.

Previous studies on child labor have been mostly based on the implementation of part of the rights of working children in domestic and international law (Rahmatifar, 2017: 285) or have focused on the working conditions of children (Khoshnawaz, 2014: 23). In this research, we try to find out the reasons and solutions for child labor by analyzing new problems along with old problems with the help of international law. The main cause of child labor is poverty, but other factors such as the lack of management of child labor, the spread of Covid-19 and the accompanying economic problems have also aggravated the problem. From the legislative aspect, various internal regulations and rules related to children's rights, especially regarding the concept of child, child labor and their working conditions, are facing concern and its ambiguity has increased by joining international conventions. This confusion has also affected the performance of relevant institutions and has made it difficult for them to perform their duties correctly. In the meantime, the newly approved law on the protection of the rights of children and adolescents has also been added to the range of existing regulations, therefore, it is necessary to adapt and analyze the materials related to the rights of child labor in addition to adapting to domestic and international laws in order to resolve the ambiguities of the legal status of child labor.

Rules and regulations will lose their effectiveness without a guarantee of implementation. Governments are the main enforcers of children's rights, which try to implement laws better by enacting laws, monitoring them and joining international conventions. As the strength of international law increases, domestic laws are reduced in favor of legal harmonization of children's rights. The binding nature of the rules to protect children's rights will determine the level of attention and importance of governments to this matter. The important questions are what were the main challenges and reasons for not solving the child labor phenomenon? To what extent has the approval of the new child and adolescent protection law been effective in resolving the ambiguities of domestic laws and in compatibility with international regulations? To what extent have the international protective rules of children's rights been effective in Iran's legal system?

Conclusion

The reasons for not solving child labor in Iran should be investigated from both domestic and international perspectives. Although poverty caused by the chaotic economic situation is the most important cause of child labor, and the recession caused by the Covid-19 disease in the world and Iran has also made the situation more critical; But the experience of similar countries caught in the phenomenon of child labor, which have managed to control the situation even in spite of the economic recession, should be highlighted. The confusion of domestic laws, along with the lack of guarantee of adequate implementation for the implementation of children's rights by the responsible institutions, has worsened the situation of child labor. The National Authority of the Convention on the Rights of the Child has also not been able to perform its most important task, which is the coordination of institutions. The new law on the protection of the rights of children and adolescents (approved in 2020), in accordance with international documents in terms of determining the age of a child, without changing the definition of a child in the previous laws, has protected

all people under the age of 18 in the permitted cases. On the other hand, according to the body work law, paying attention to the issue of maturity, a child refers to a person under 15 years of age. Regarding the need to comply with the conditions governing child labor, people under the age of 18 will be included under the scope of the labor law and the new law on the protection of the rights of children and adolescents. Therefore, people between 15 and 18 years of age will also benefit from the guarantees of the implementation of the new law if their rights are violated at work.

In the international dimension, although most countries have tried to adapt their domestic laws to international laws, there is still no universal definition of the age of end of childhood and also of child labor. In most international documents, more attention is paid to the working conditions of children and the procedure is that the determination of age is left to the discretion of governments. Although this approach will cause more countries to join international documents, it can cause the definition of a child to vary around the world and fewer people will receive the necessary legal protection. Although the international laws protecting the rights of children have had a significant impact on the domestic laws of countries, there are different opinions about the binding nature of the international laws related to the rights of child labor. Some refer to international conventions such as the Convention on Children's Rights and subject these rights to the maximum efforts of countries and do not see binding rules for it, therefore they believe that these laws lack any real power to implement regulations. Some other theories take a step forward and believe that there should be mandatory measures of the government against child labor and the continuous intervention of executive institutions will create motivation and create regulations to eliminate child labor. Considering the effective role of international laws to prevent the violation of children's rights, strengthening this approach can lead to greater protection of children's rights. The strong influence of international law in laws protecting children's rights shows the strengthening of theories that consider the guarantee of effective implementation mandatory for the violation of children's rights, especially child labor.

References

- Araghi, Ezzatullah; Ranjbarian, Amir Hossein. (2010). Evolution of international labor law. Institute of Labor and Social Security. Tehran: First edition.
- Abbasi, Mahmoud. (2019). National Authority of the Convention on the Rights of the Child.
- Ghaffari Farsani, Behnam. (2008). A look at the Worst Forms of Child Labor Convention. Law Quarterly. Journal of Faculty of Law and Political Sciences, University of Tehran. 38 (2), 239.
- Gharachorlu, Roza. (2007). The situation of working and street children in Iran. Advocacy magazine. No. 33 and 34.
- Combined third and fourth periodic reports of the Islamic Republic of Iran, United Nations Committee on the Rights of the Child, 2015, 2.
- Giddens, Anthony. (2017). Translated by Manouchehr Sabouri. Sociology book. Tehran: Ney Publishing.
- Mehrpour, Hossein. (1998). International human rights system. Tehran: Information Publications. First Edition.
- Universal Charter of the Rights of the Child. (2000). Tehran: Publications of the Children and Adolescent Intellectual Development Center.
- Appell, R. (2013). Accommodating childhood. Cardozo Journal of Law & Gender, 19 (3), 715-779.
- Appleton, S. R. (2014). Restating childhood. Brooklyn Law Review, 79 (2), 525-549.
- Cigno, F. (2002). Rosati, F. Lorenzo, G. Does Globalization Increase Child Labor? World Development, 30, (9), 1579-1589.

- Cooper, C., Coulson, A., & Taylor, P. (2011). Accounting for human rights: Toxic health and safety practices – The accounting lesson from ICL. *Critical Perspectives on Accounting*, 22(8), 738–758.
- Conklin, A. M., Dahling, J. J., & Garcia, P. A. (2013). Linking affective commitment, career self-efficacy, and outcome expectations: A test of social cognitive career theory. *Journal of Career Development*, 40(1), 68–83.
- Dailey, A. C. (2006). Developing citizens. *Iowa Law Review* 91 (2), 102-172.
- Dessy, S. E. (2000). A defense of compulsive measures against child labor *Journal of Development Economics*, 62(1), 261-275.
- Declaration of The Rights of The Child Proclaimed by General Assembly Resolution 1386(XIV) of 20 November 1959.
- Dehejia, Rajeev H.; Gatti, Roberta.)2002(. Child Labor: The Role of Income Variability and Access to Credit in a Cross-Section of Countries. Policy Research Working Paper;No. 2767. World Bank, Washington, DC. © World Bank.
<https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/15753>
- Danilenko, M. G. (1991). International Jus Cogens: Issues of Law-Making, *European Journal of International Law*, Volume 2, Issue 1, Pages 42–65
- Edmonds, E. V. (2008). Defining child labour: A review of the definitions of child labour in policy research. International Labour Office; International Programme on the Elimination of Child Labour.
- Franziska, H. (2009). *The Challenge of Child Labour in International Law*, Cambridge University Press The Edinburgh Building, Cambridge CB2 8RU, UK, 33.
- Ford, C., (1994-1995), 'Adjudicating Jus Cogens'. 13 *Wisconsin International Law Journal*, p 146-181.
- Gangl, Walter T. (1980) "The Jus Cogens Dimensions of Nuclear Technology," *Cornell International Law Journal*: Vol. 13No.1.
<https://scholarship.law.cornell.edu/cilj/vol13/iss1/3>
- Guggenheim, M. (2006). Ratify the U. N. Convention on the Rights of the Child, but don't expect any miracles. *Emory International Law Review* 20 (1), 43–68.
- International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights adopted and opened for signature, ratification and accession by General Assembly resolution 2200A (XXI) of 16 December 1966 entry into force 3 January 1976.
- International Labor Organization, International Programme on the Elimination of Child Labour (IPEC).
<https://www.ilo.org/ipecc/facts/ILOconventionsonchildlabour/lang-en/index.htmz>
- Labour Office, International Programme on the Elimination of Child Labour (IPEC) - Geneva: ILO, 38.
<https://www.ilo.org/ipecc/lang--en/index.htm>
- Lauwo, S. G. Otusanya, O. J. , & Bakre, O. M. (2016). Corporate Social Responsibility Reporting in the Mining Sector of Tanzania: (Lack of) Government Regulatory Controls and NGO Activism. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 29, 1038-1074.
- Lancee, J.M.F.(2015), Best Interests of the Rights of the Child Principle: Jus Cogens?, p31, 39.
<https://dspace.uba.uva.nl/server/api/core/bitstreams/35242002-aa73-4a79-89f6-8b793ccb970b/content>
- McPhail, K., & Ferguson, J. (2016). The past, the present and the future of accounting for human rights. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 29(4), 526–541.
- Muchlinski, P. (2012). Implementing the New UN Corporate Human Rights Framework: Implications for corporate law, governance and regulation. *Business Ethics Quarterly*, 22(1), 145–177.
<https://doi.org/10.1108/AAAJ-03-2016-2441>

- Parsaa, S. (2018). Ian Ropera, Michael Muller-Camenb, Eva Szigetvarib, Have labour practices and human rights disclosures enhanced corporate accountability? The case of the GRI framework, *Accounting Forum*, 42(1), 47-64.
<https://doi.org/10.1016/j.accfor.2018.01.001>
- Preston, Cheryl B. , Crowther, Brandon T. , (2012). *Infancy defense inquiries*. *Santa Clara Law Review* 52 (1), 47–80.
<https://digitalcommons.law.scu.edu/lawreview/vol52/iss1/2>
- Pomerance, B. (2013). Not Just Child's Play: Why Recognizing Fundamental Principles Of The UN Convention On The Rights Of The Child As Jus Cogens Would Give Needed Power To An Important International Document, *16 GJIL* .
- Ptanawanit, S. et al.: A review of IPEC's contribution to national efforts to combat child labour in Thailand: 1992-2002 (Bangkok, ILO, 2005), p. 32.
<https://www.ilo.org/ipecinfo/product/download>
- Kharata Jangjoy, Farzad; Nasiri, Hossein; Jami, Javad. (2015). An overview of the protection of working children in Iran's legal system and with a look at international documents. *Monthly social, economic, scientific and cultural work and society*. Number 181.
- Khoshnavaz, Mozghan. (2014). *Examining the duties of the government in dealing with forced child labor in Iranian law and international documents*. (Master's thesis. Central Tehran Branch, Faculty of Law).
- Rezaei, Majid. (2004). *Economic work in the light of Islamic vision and values*. *Islamic Economy*, 13 (26), 70.
- Rosenbury, A Laura (2015). *The New Law of the Child*, a revision of the previous edition article by J. Roche, 3.
- Rahman, S. (2017). *Role of government in the promotion of corporate social responsibility (CSR): The case of Bangladesh banking sector*. *Australian Academy of Accounting and Finance Review*, 1(1).
- Rahmati Far, Samaneh. (2017). *Investigating the situation of child labor in Iran, from the point of view of Article 4 of the Universal Declaration of Human Rights*. *Legal Research Quarterly* (8), 285.
- Scott, D. (2013). *The prevalence of child abuse and neglect (CFCA Fact Sheet)*. Melbourne: Australian Institute of Family Studies.
- Sikka, P. (2011). *Accounting for human rights: The challenge of globalization and foreign investment agreements*. *Critical Perspectives on Accounting*, 22(8).
- Schwarzenberger, G. (1947). *The Inductive Approach to International Law*. *Harvard Law Review*, 60(4), 539–570.
<https://doi.org/10.2307/1335260>
- Tengblad, S. , & Ohlsson, C. (2010). *The Framing of Corporate Social Responsibility and the Globalization of National Business Systems: A Longitudinal Case Study*. *Journal of Business Ethics*, 93(4), 653–669.
<http://www.jstor.org/stable/40605371>
- The Convention on the Rights of the Child, with a Preamble and 54 articles, was adopted by the U. N. General Assembly on November 20, 1989, and entered into force on September 2, 1990. G. A. Res. 44/25, annex, 44 U. N. GAOR Supp
- Todres, Jonathan, (2012). *Maturity*. *48 Houston Law Review* 48 (5), 1107–1165.
- Veedross, A. (1966). *Jus Dispositivum and Jus Cogens in International Law*. *American Journal of International Law*, 60(1), 55-63.
<https://doi.org/10.2307/2196718>
- Wadlington, W. (1994). *Medical decision making for and by children: tensions between parent, state, and child*. *University of Illinois Law Review* 1994 (2).
- Wolfensohn, J. D., & Bourguignon, F. (2004). *Reflexão e Perspectiva*.

چالش‌های دولت ایران در برابر حقوق کودکان کار با توجه به حقوق بین الملل

مژده پورمحمد گلزاری نویر^۱، بهشید ارفع نیا^۲✉، مریم افشاری^۳، مصطفی تقی زاده انصاری^۴

چکیده

زمینه و هدف: حقوق کودکان از مصادیق ویژه‌ی حقوق بشر محسوب می‌شود، بنابراین نادیده گرفتن آن منجر به نقض بارز حقوق بشر از جنبه‌ی بین‌المللی و همچنین دارای عواقب جبران‌ناپذیر در داخل کشور می‌باشد. حل پدیده‌ی کار کودک امکان‌پذیر نیست مگر با اتحاد نهادهای ذیربط، ضمانت اجرای موثر و مستمر همراه با یکسان‌سازی قواعد حقوقی.

روش: این پژوهش کیفی و به لحاظ هدف، کاربردی و از نظر گردآوری اطلاعات به روش اسنادی و مطالعه اسناد بین‌المللی، انجام شده و با روش توصیفی-تحلیلی به بررسی چالش‌های کودکان کار در ایران با نگاهی بر حقوق بین‌الملل برآمده است.

یافته‌ها و نتایج: عدم هماهنگی نهادهای مسئول، نبود بودجه‌ی کافی برای اجرای طرح‌های مبارزه با کار کودک، همراه با رکود اقتصادی ناشی از بیماری کووید ۱۹ و اثرات ناشی از آن از مهمترین علل حل نشدن کار کودک در داخل است. ابهام و تناقضات در قوانین داخلی در کنار پیوستن به معاهدات بین‌المللی این معضل را پیچیده‌تر نموده است.

تصویب قانون حمایت از حقوق کودکان و نوجوانان مصوب ۱۳۹۹ در ایران جهت هماهنگی بیشتر با قوانین بین‌المللی گام مثبتی بوده است، لیکن در این قانون بدون آن که سن کودک در تعاریف قبلی تغییری کرده باشد، افراد زیر ۱۸ سال در موارد تصریح شده مورد حمایت قرار گرفته‌اند. بنابراین همچنان در موارد خارج از شمول این قانون کودکان مورد حمایت لازم قرار نمی‌گیرند. استمرار اصلاح قوانین برای حمایت همه جانبه ضروری است.

کلیدواژه‌ها: چالش‌های کودکان کار، حقوق کودکان کار، کودک کار در حقوق بین‌الملل.

*استناددهی (APA): پورمحمد گلزاری نویر، مژده، ارفع نیا، بهشید، افشاری، مریم، تقی‌زاده انصاری، مصطفی. (۱۴۰۱). چالش‌های دولت ایران در برابر حقوق کودکان کار با توجه به حقوق بین‌الملل. *تحقیقات حقوقی بین‌المللی*. ۱۶(۵۹)، ۲۴۷-۲۷۵.

https://alr.ctb.iau.ir/article_700497.html

۱. دانشجوی دکتری حقوق بین‌الملل، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۲. گروه حقوق، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول). bearfania@gmail.com

۳. گروه حقوق، واحد دماوند، دانشگاه آزاد اسلامی، دماوند، ایران.

۴. گروه حقوق، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

مقدمه

موضوع حقوق کودک یکی از مهمترین چالش‌های حقوق بشری در کشورهای در حال توسعه است. این امر بر تمام جنبه‌های یک جامعه اعم از اقتصادی، اجتماعی و سیاسی تأثیر می‌گذارد. به رسمیت شناختن حقوق کودکان به عنوان پشتوانه‌ای در دفاع از حقوق و جلوگیری از استثمار آن‌ها عمل می‌کند و یکی از بارزترین شاخصه‌ها در کشورهای توسعه‌یافته است. در این میان کودکان کار که غالباً به دلیل مسایل اقتصادی مورد استفاده‌ی ابزاری قرار می‌گیرند، وضعیت‌شان از حساسیت بیشتری برخوردار می‌باشد. پدیده‌ی کار کودک مدت زیادی است که در کشورهای توسعه‌یافته حل شده است و در برخی کشورهای در حال توسعه مانند ایران، همچنان با وضعیتی هر روز اسف بار تر تشدید می‌شود.

پژوهش‌های سابق در مورد کار کودک بیشتر بر مبنای تطبیق قسمتی از حقوق کودکان کار در حقوق داخلی و بین‌المللی بوده است (رحمتی فر، ۱۳۸۶: ۲۸۵) و یا بر شرایط کار کودکان تمرکز کرده‌اند (خوش‌نواز، ۱۳۹۳: ۲۳). در این پژوهش سعی بر آن است که با تحلیل مشکلات جدید در کنار مسائل قدیم با کمک حقوق بین‌الملل دلیل و راهکارهای حل کار کودک را دریابیم. عامل اصلی پدید آمدن کودک کار فقر است، لیکن عوامل دیگری مانند عدم مدیریت ساماندهی کودک کار، گسترش بیماری کوئید ۱۹ و مشکلات اقتصادی همراه با آن نیز به تشدید وخامت موضوع افزوده است.

از جنبه‌ی تقنینی مقررات و قواعد مختلف داخلی مربوط به حقوق کودک، خصوصاً در مورد مفهوم کودک، کودک کار و شرایط کار آن‌ها، با تشویش روبه‌رو می‌باشد و با پیوستن به کنوانسیون‌های بین‌المللی ابهام آن بیشتر شده است. این سردرگمی در عملکرد نهادهای ذیربط نیز تأثیر گذاشته و اجرای صحیح وظایف آن‌ها را با مشکل روبه‌رو نموده است.

در این میان قانون تازه تصویب حمایت از حقوق کودکان و نوجوانان نیز به دایره‌ی مقررات موجود اضافه شده است، از این رو تطبیق و تحلیل مواد مرتبط با حقوق کودکان کار در کنار تطبیق با قوانین داخلی و بین‌المللی جهت رفع ابهامات وضعیت حقوقی کار کودکان ضروری به نظر می‌رسد.

قواعد و مقررات بدون ضمانت اجرا کارایی خود را از دست خواهند داد. دولت‌ها مجریان اصلی حقوق کودکان هستند که با وضع قوانین، نظارت بر آن و پیوستن به کنوانسیون‌های بین‌المللی سعی بر اجرای بهتر قوانین دارند. با افزایش قدرت حقوق بین‌الملل، قوانین داخلی به نفع یکسان‌سازی حقوقی حقوق کودکان کاهش می‌یابد. خصیصه‌ی الزام‌آور بودن قواعد حمایتی حقوق کودکان تعیین‌کننده‌ی میزان توجه و اهمیت بیشتر دولت‌ها به این امر خواهد بود.

سوالات مهم این هستند که چالش‌های اصلی و علل حل نشدن پدیده‌ی کودک کار چه بوده است؟ تصویب قانون جدید حمایت از کودک و نوجوان در رفع ابهامات قوانین داخلی و در تطبیق‌پذیری با مقررات بین‌المللی تا چه اندازه تاثیرگذار بوده است؟ قواعد حمایتی بین‌المللی حقوق کودکان در نظام حقوقی ایران تا چه اندازه تاثیرگذار بوده است؟

۱. ادبیات نظری موضوع

یکی از مهمترین مسائل در حمایت از حقوق کودکان کار؛ تعریف مفهوم کودک و کار کودک می‌باشد. این مفاهیم همواره از نظر تاریخی و فرهنگی در حال تغییر بوده‌اند. در نظر گرفتن شکل خاصی از "کار" به عنوان "کار کودک" به سن کودک، نوع و زمان کار انجام شده، شرایط انجام کار و اهداف دنبال شده توسط کشورها بستگی دارد. پاسخ به تعریف کار کودک می‌تواند از کشوری به کشور دیگر و حتی در بین بخش‌های داخل یک کشور متفاوت باشد (هومبرت و فرانزیسکا^۱، ۲۰۰۹: ۳۳).

۱-۱. تعریف کودک در قوانین ایران

در حقوق ایران پس از انقلاب اسلامی تبیین مفهوم «طفل» دچار ابهام و آشفتگی فراوان گردیده است. به گونه‌ای که در حال حاضر، دارای تعاریف متعددی از واژه‌ی «کودک» هستیم. براساس ماده ۱۲۱۰ قانون مدنی، پسران در سن ۱۴ سال و ۷ ماه شمسی و دختران در ۸ سال و ۹ ماه شمسی بالغ محسوب می‌گردند، لیکن قانون کار سن ۱۵ سال شمسی را معیار خروج از کودکی تلقی می‌کند.

براساس ماده ۷۹ قانون کار مصوب ۱۳۶۹ به کارگیری اطفال کمتر از ۱۵ سال تمام ممنوع است. این قانون بدون تفکیک جنسیتی و توجه به تفاوت مسئله‌ی بلوغ در دختر و پسر، کار افراد زیر پانزده سال را به طور کلی ممنوع کرده است.

هر چند برابر ماده‌ی ۱۸۸ همین قانون کارگران شاغل در کارگاه‌های خانوادگی که کارفرمای آن‌ها، همسر یا بستگان و خویشاوندان نسبی درجه یک باشند مشمول قانون کار نیستند، در نتیجه حداقل سن کار در مورد چنین کارگرانی رعایت نمی‌شود. شرایط این ماده خود جای تامل دارد چرا که بیشتر موارد نقض حقوق کودکان از سوی والدین و خانواده‌ها اتفاق می‌افتد که نیاز به پیگیری و حمایت قانون دارد.

مطابق قانون جدید حمایت از اطفال و نوجوانان^۱ پایان کودکی به شرح زیر تبیین شده است. بر طبق ماده‌ی ۱ این قانون کودک عبارت است از:

1. Humbert & Franziska

۱. این قانون مصوب ۱۳۹۹/۰۲/۲۳ است.

الف) طفل: هر فرد که به سن بلوغ شرعی نرسیده است.

ب) نوجوان: هر فرد زیر هجده سال کامل شمسی که به سن بلوغ شرعی رسیده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، در این ماده کودک در دو بخش تقسیم‌بندی شده است. تدوین‌کنندگان قانون جدید بدون آنکه در تعریف طفل تغییری داده باشند با تقسیم‌بندی آن به دو گروه خواسته‌اند حمایت را از کلیه افراد زیر هجده سال تمام شمسی به عمل آورند. بنابراین تعریف طفل هنوز همان تعریف قبلی مبتنی بر هر مورد خاص در قوانین پیشین است و صرفاً در موارد مصرح در این قانون می‌توان کلیه افراد زیر هجده سال را مورد حمایت قرار داد.

۱-۲. شرایط کار کودک در قانون حمایت از اطفال و نوجوانان

در ماده ۱- بند ث- قانون حمایت از اطفال و نوجوانان، بهره‌کشی اقتصادی به این شرح تعریف شده است: به کارگیری غیرقانونی طفل و نوجوان و یا وادار کردن یا گماردن او به کار یا خدمتی که از لحاظ جسمی، روانی، اخلاقی یا اجتماعی با نظر به وضعیت طفل و نوجوان برای وی مضر یا خطرناک باشد.

طبق این تعریف به کارگیری غیرقانونی کودک در هر مورد ناقض قوانین ملی و یا قوانین بین‌المللی که ایران به آن پیوسته، ممنوع می‌باشد. این بند به شرایط کاری کودکان اشاره دارد، بنابراین کلیه افراد زیر ۱۸ سال که بدون رعایت قانون به کار گمارده شوند و یا در خدمتی که به جسم، روح، حیثیت آن‌ها آسیب رساند و با توجه به وضعیتشان مضر یا خطرناک باشد به کار گرفته شوند، هر چند که در حیطه‌ی سن قانونی (طبق قانون کار بالای ۱۵ سال) باشد، مشمول تعریف بهره‌کشی اقتصادی قرار خواهند گرفت و ضمانت اجرای لازم در این خصوص اعمال خواهد شد.

بر طبق ماده ۳ همین قانون مواردی که طفل یا نوجوان را در معرض بزه‌دیدگی یا ورود آسیب به سلامت جسمی، روانی، اجتماعی، اخلاقی، امنیت و یا وضعیت آموزشی وی قرار دهد، وضعیت مخاطره‌آمیز محسوب کرده و موجب مداخله و حمایت قانونی از طفل و نوجوان می‌شود. بند ذ این ماده استفاده از طفل و نوجوان در فعالیت‌های مجرمانه و همچنین بند ژ سوءرفتار و یا بهره‌کشی از آن‌ها را مشمول حمایت قانون قرار می‌دهد.

بندهای (ذ) و (ژ) ماده ۳ قانون جدید حمایت از کودک و نوجوانان با کنوانسیون بدترین اشکال کار کودکان مطابقت دارد.^۱

۱. بر طبق تعاریف بین‌المللی بدترین اشکال کار کودکان شامل جدایی از خانواده برای اهداف استثماری، قرار گرفتن در

معرض خطرات و بیماری‌های جدی و همچنین رها شدن در خیابان‌ها اغلب در سنین نیز پایین می‌باشد.

<https://www.ilo.org/ipcc/lang--en/index.htm>

قانون حمایت از اطفال و نوجوانان به طور مستقیم نهادها را مورد خطاب قرار داده است و در اقدامی نوآورانه در ماده‌ی ۶ بند ث پوشش بیمه‌ای برای نوجوانان در نظر گرفته است. برقراری بیمه برای حمایت از این قشر در کاهش آسیب‌های ناشی از کار می‌تواند موثر واقع شود. همچنین با ماده‌ی ۲۶ کنوانسیون حقوق کودک (۱۹۸۹) در راستای تامین حق تامین اجتماعی که مهمترین آن بیمه‌ی اجتماعی است، منطبق می‌باشد.

۱-۳. شرایط کار کودکان و نوجوانان در قانون کار

در حالی که اشتغال افراد زیر ۱۵ سال به طور کلی ممنوع می‌باشد، شرایط کار نوجوانان (۱۵ تا ۱۸ سال) بر طبق مواد ۸۰ تا ۸۴ قانون کار مشخص شده است. براساس این قانون، اشخاصی که بیشتر از ۱۵ سال و کمتر از ۱۸ سال تمام سن دارند کارگر نوجوان تلقی گردیده‌اند، یعنی قانونگذار این گروه را نه صغیر محسوب کرده است تا از اشتغال ایشان جلوگیری کند و نه بزرگسال که به طور مطلق اجازه‌ی کار به ایشان بدهد، پس درباره این سن اشخاص عملاً به نوعی رشد جسمی و فکری ناقص معتقد بوده و به همین منظور در این موارد اجازه‌ی کار را منوط به رعایت پاره‌ای از شرایط چون ممنوعیت ارجاع کار شب، ممنوعیت اضافه کار و غیره نموده است (جنگجوی و دیگران، ۱۳۹۴: ۷۰). با بهره‌گیری از این قانون می‌توان معیارهایی را برای کار نوجوانان مشخص نمود و هرگونه رفتاری برخلاف این مواد نیز مشمول بهره‌کشی اقتصادی بر طبق قانون جدید حمایت از اطفال و نوجوانان می‌گردد.

طبق بند ۳ ماده ۲ مقاله نامه شماره ۱۳۸ سازمان بین‌المللی کار نیز حداقل سن برای اشتغال به کارهای معمولی ۱۵ سال مشخص شده است و به کارگیری کودکان ۱۳ تا ۱۵ سال در کارهای سبک بدون اشکال است. بنابراین از این جهت قانون ایران با کنوانسیون مذکور مطابقت دارد. بند ۱ ماده ۳ مقاله نامه مذکور شرط اشتغال در مشاغلی که زیان بارند و ماهیت مخاطره‌آمیز برای سلامت و اخلاق دارند را ۱۸ سال ذکر کرده است. این قسمت‌ها در مواد ۷۹ و ۸۴ قانون کار ایران نیز لحاظ شده است. با این حال اشتغال به کارهای سبک در سن ۱۳ تا ۱۵ سال طبق مفاد ماده ۷ مقاله نامه شماره ۱۳۸^۱ سازمان بین‌المللی کار مجاز دانسته شده است. بر این اساس طبق قواعد حقوق بین‌الملل اشتغال کودکان زیر ۱۳ سال به هر نحو ممنوع است. در حالی که به سن ۱۳ سال در قانون ایران اشاره‌ای نشده و همان حداقل ۱۵ سال برای کار کردن مدنظر است.

۱. قوانین یا مقررات ملی ممکن است کار افراد ۱۳ تا ۱۵ سال را در کارهای سبک را اجازه دهد که

(الف) احتمالاً برای سلامتی یا رشد آن‌ها مضر نباشد.

(ب) و به گونه‌ای نباشد که حضور در مدرسه، مشارکت در گرایش شغلی یا برنامه‌های آموزشی مورد تأیید مرجع صالح یا ظرفیت بهره‌مندی از دستورالعمل دریافت شده را خدشه‌دار کند.

۱-۴. اجرای حقوق کار کودکان در ایران

۱-۴-۱. عملکرد نهادهای اجرایی

بیش از ۱۵ دستگاه از جمله وزارتخانه‌های ورزش و جوانان، بهداشت، دادگستری، آموزش و پرورش، کمیته امداد، شهرداری، بهزیستی، نیروهای اجرایی و سازمان‌های مردم نهاد، در زمینه رفع آسیب‌های اجتماعی مشارکت دارند. لیکن اکثر این موسسات مسئولیت خود را به درستی بر عهده نمی‌گیرند. در حالی که تمام سازمان‌های دولتی و نیمه دولتی برای ساماندهی کار کودکان و انجام صحیح وظایف محوله بودجه دریافت می‌کنند، لیکن همواره از عدم کفایت بودجه‌ی لازم شکایت دارند.

جمع‌آوری اطلاعات برای داشتن جامعه آماری، وضع قوانین برای حمایت از حقوق کودکان، تخصیص بودجه برای بهبود وضعیت آن‌ها، جمع‌آوری کودکان از خیابان‌ها، از جمله اقدامات مثبت در داخل برای ساماندهی کودکان کار بوده است، اما تلاش‌ها تقریباً همیشه شکست خورده است. سازمان‌های دولتی به طور مداوم مسئولیت این موضوع را به یکدیگر واگذار می‌کنند. عدم هماهنگی در ارگان‌های مختلف مشکل بزرگی است. (فهرست مسائل مربوط به گزارش‌های دوره‌ای ترکیبی سوم و چهارم جمهوری اسلامی ایران، کمیته حقوق کودک سازمان ملل متحد، ۲۰۱۵، ص ۲).

همچنین سیاست اشتباهی در عملکرد سازمان‌های متولی این امر وجود دارد و اقداماتی به صورت مقطعی انجام می‌شود اما پس از مدتی دوباره به فراموشی سپرده می‌شود. طرح ساماندهی کودکان کار و خیابانی بیش از سی‌بار در ایران اجرا شده است. برگزارکنندگان این طرح کودکان را در خیابان جمع کردند و به مراکز ویژه بردند. اما به دلیل آن که شرایط و امکانات کافی برای نگهداری آن‌ها وجود نداشت، بنابراین این طرح نیز با شکست مواجه شد.

۱-۴-۲. مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک

در سال ۱۳۷۲ با مصوبه مجلس جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون حقوق کودک ملحق شد. تا سال ۱۳۸۸ وزارت امور خارجه به نمایندگی از دولت امور مربوط به اجرای مفاد کنوانسیون را نظارت و گزارش ادواری را تنظیم و ارسال می‌کرد.

در دی ماه ۱۳۸۸ با مصوبه دولت، وزارت دادگستری به عنوان مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک تعیین شد و اقدامات خود را آغاز نمود. با تصویب آیین‌نامه مرجع، شورای هماهنگی متشکل از نهادهای دولتی و غیردولتی مرتبط تشکیل و دبیرخانه مرجع ملی شکل گرفت.

این مرجع همانند سایر نهادهای ملی حقوق کودک در دنیا، وظایفی مانند تدوین طرح‌ها و برنامه‌های ارتقای حقوق کودک، ترویج احترام به شخصیت وی از طریق ارائه نظرات مشورتی در

زمینه مقررات، رویه‌ها و برنامه‌های مرتبط با حقوق کودک، ایجاد هماهنگی بین بخشی و تسهیل‌گری در این راه، پیشنهاد اصلاح قوانین و مقررات موجود، پایش و ارزیابی وضعیت رعایت حقوق کودک در جامعه، ارائه گزارش به مقامات و مراجع مسئول، انجام مطالعات مربوط به حقوق کودک و تبادلات علمی با مراکز علمی و تحقیقاتی را بر عهده دارد.

تدوین برنامه جامع حقوق کودک و نوجوان و اجرای آن از ابتدای سال ۱۳۹۵ برای یک دوره ۱۰ ساله، طراحی و اجرای بانک اطلاعات جامع کودکان و نوجوانان و همکاری و تعامل با دستگاه‌های دولتی، قضایی، انتظامی، قانونگذاری و نظارتی و همچنین سمن‌های فعال حوزه کودک و متخصصان و فعالان این حوزه از دیگر عملکردهای مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک بوده است.

مرجع ملی در حقیقت نهادی است که با استفاده از ساز و کارهای قانونی و اداری مفاد کنوانسیون جهانی حقوق کودک را در کشور اجرایی می‌کند. در واقع این مرجع کار اجرایی انجام نمی‌دهد و بیشتر نقش پیگیری و هماهنگی بین دستگاهی را ایفا می‌کند.

در کنار وظایف این مرجع برنامه‌هایی مانند همکاری با دفتر یونسف نیز در دستور کار قرار دارد همچنین در برنامه‌ها و جلسه‌های مرتبط گوناگون دیگر نهادها مانند جلسه‌های ساماندهی کودکان خیابانی نیز مرجع حضور دارد.

در حوزه اقدامات حمایت از کودکان کار به گفته‌ی معاون وزیر دادگستری و دبیر مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک؛ ساماندهی کودکان کار و خیابان نیازمند طراحی ساز و کارهای متناسب است، هر چند آیین‌نامه ساماندهی کودکان کار و خیابان موجود است اما سالیان سال این قانون بر زمین مانده است.

وی تاکید می‌کند که جلسه قبلی مرجع در خصوص ساماندهی کودکان کار و خیابان با حضور استاندار تهران برگزار و مقرر شد که این کودکان ابتدا در تهران و سپس در سایر شهرها ساماندهی شوند که این اقدام انجام شده است. البته این موضوع مورد تاکید رییس جمهور و وزیر دادگستری هم بوده است و در ضرورت انجام این اقدام اتفاق نظر وجود دارد اما در مورد شیوه انجام اقدامات اختلاف نظرهایی وجود دارد. اعتقاد داریم وظیفه ساماندهی کودکان کار و خیابان بر عهده وزارت رفاه و سازمان بهزیستی است و اگر اقدامات در مجرای قانونی انجام شود با چالش‌های کمتری روبرو خواهیم بود (عباسی، ۱۳۹۸).

یکی دیگر از برنامه‌های مرجع ملی نیز تهیه گزارش و ارسال آن به سازمان ملل است که در واقع گزارش سوم را که مربوط به سال‌های ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۰ بود، مرجع ملی تهیه و از مسیر وزارت خارجه به سازمان ملل ارسال کرده است.

موضوعات مختلفی در گزارش‌های اول و دوم در رابطه با نواقص اجرای حقوق کودک در ایران به کمیته حقوق کودک تسلیم شد که از جمله آن‌ها می‌توان به عدم هماهنگی نهادهای داخلی، ابهام در منابع مالی و رویکرد نامشخص با بودجه دولتی و نرخ مرگ و میر اشاره کرد. گزارش‌های بعدی ارسالی توسط مرجع ملی تا حدودی ایراداتی که کمیته‌ی حقوق کودک در گزارش‌های اول و دوم به ایران وارد دانسته بود را حل نمود.

۵-۱. تعریف کار کودک در حقوق بین‌الملل

هیچ تعریف جهانی درباره کار کودکان وجود ندارد. گفتمان عمومی درباره تعریف کار کودک به مشارکت او در فعالیت‌هایی که به نوعی برای وی مضر است اشاره دارد. به عنوان مثال، کنوانسیون حقوق کودک سازمان ملل متحد (UN-CRC) بر اهمیت حمایت از کودکان در مقابل "کارهایی که احتمالاً خطرناک است یا در آموزش کودک دخالت می‌کند، یا برای سلامتی وی مضر است و یا رشد جسمی، ذهنی، معنوی، اخلاقی یا اجتماعی" او را تهدید می‌کند، تاکید دارد (۱۹۸۹، ماده ۳۲). کار کودکان فعالیت‌هایی است که این استانداردها را نقض می‌کنند. این که کار خطرناک باشد به وظایف انجام شده در محل کار و شرایط کار بستگی دارد و این سوال پیش می‌آید که خطرناک به چه معناست؟ چه زمانی کار در آموزش دخالت می‌کند؟ چه زمانی کار برای کودک مضر است؟

دقت در مورد معنی مضر بودن مهم است. چرا که یک تعبیر از مضر بودن این است که کار مانع از فعالیت‌های دیگری که ممکن است برای رشد کودک مفید باشند خواهد شد. بنابراین کار کودک از دست دادن فرصت را در پی دارد. به این معنا که امکان بازگشت به سن فعالیت‌های کودک محور مانند رفتن مدرسه، تحصیل و بازی وجود ندارد. این هزینه فرصتی است که برای زمان صرف شده در خارج از این فعالیت‌ها از دست رفته است. براساس این تفسیر همه‌ی کارها مضر است. قسمت بعدی مفهوم ضرر بدان معنی است که عدم رشد مناسب و محرومیت آموزش کودک موجب می‌شود در آینده نیز موقعیت مناسبی نداشته باشد. به عبارت دیگر، می‌توان مضرات کار کودک را در محرومیت شرکت در فعالیت‌های بهتر مثال زد. (اریک و ادموندز، ۲۰۰۹: ۳۶۰۹)

مسئله کسانی که در نظام آموزش و پرورش از استعداد لازم برخوردار باشند می‌تواند به سطوح بالای نظام اجتماعی و اقتصادی راه یابند (گیدنز، ۱۳۹۶: ۲۴۷). کار کودک این فرصت را به عنوان اولیه‌ترین حقوق یک انسان از او می‌گیرد دولت‌ها به عنوان متولی در حقوق اقتصادی و اجتماعی وظیفه‌ی تامین امنیت این مسیر را برعهده دارند.

1. Eric V. Edmonds

۱-۶. تعریف کودک در کنوانسیون حقوق کودک

مجمع عمومی سازمان ملل برای حمایت از حقوق کودکان از یک ابزار برجسته بین‌المللی، یعنی کنوانسیون حقوق کودک استفاده کرد. در طول تاریخ، کنوانسیون، گسترده‌ترین سند حقوق بشر بوده و توسط اکثر کشورهای جهان تصویب شده است. ماده ۳۲ کنوانسیون حقوق کودک از دولت‌ها می‌خواهد تا با تعیین حداقل سن، وضع قوانین مناسب و ایجاد ضمانت‌اجراهای موثر از استثمار اقتصادی کودکان جلوگیری کند. دولت ایران در سال ۱۳۷۲، به پیمان‌نامه جهانی حقوق کودک پیوست و تعهدات مربوط به کودکان کار و خیابانی را نیز به صراحت پذیرفت، اما با گذشت سال‌های زیاد، هنوز این قشر به رسمیت شناخته نشده‌اند و آمار دقیقی از کودکان کار نیز در کشور وجود ندارد.

در اولین ماده کنوانسیون فوق "کودک" به شرح زیر تعریف شده است: "منظور از کودک افراد زیر ۱۸ سال است مگر اینکه طبق قانون قابل اجرا در مورد کودک سن بلوغ کمتر تشخیص داده شود". در این ماده سن کودک تعیین شده است لیکن کشورها در انتخاب سن کودک با توجه به قوانین خود اختیار دارند. به نظر می‌رسد که این رویکرد با اهداف ذاتی حمایت از افراد در یک گروه سنی مشخص مغایرت دارد.

اختیار تعیین محدوده‌ی سنی تعریف کودک به کشورها، دست دولت‌ها را در تعیین سن باز می‌گذارد، باعث حمایت از افراد کمتری شده و می‌تواند مانع رویکرد واحد در سطح جهانی شود. از طرفی تعاریف قانونی متنوع از کودکی و بزرگسالی که بعضاً منعکس‌کننده سن بلوغ نیز هستند، ممکن است باعث شود که با برخی از افراد در یک سن مشخص رفتار متفاوت اعمال شود؛ همچنین گاهی اوقات قوانین تغییر سن قانونی ممکن است دستخوش ملاحظات سیاسی شوند (تدرز^۱، ۲۰۱۲: ۱۰۷).

۱-۷. کار کودک در سازمان بین‌المللی کار^۱

هر چند در عمل اقدامات دولت‌ها برای اجرای دستورالعمل‌های سازمان بین‌المللی کار بی‌نتیجه مانده است (لاوو و همکاران^۲، ۲۰۱۶: ۱۰۳۸). لیکن دستورالعمل‌های سازمان بین‌المللی کار در افزایش کارآمدی و شفافیت حقوق مربوط به کار بسیار موفق عمل کرده‌اند (پارسا^۳، ۲۰۱۸: ۶۱).

سازمان بین‌المللی کار نیز مانند نهادهای اصلی بین‌المللی در زمینه‌ی کار کودک، بین کار استثماری یا سخت و کار مثبت یا مولد تمایز قایل شده است (عراقی و دیگران، ۱۳۸۹: ۹۹). این

1. Todres

1. International Labor Organization, International Programme on the Elimination of Child Labour (IPEC) <https://www.ilo.org/ipec/facts/ILOconventionsonchildlabour/lang--en/index.htmz>.

2. Lauwo et al

3. Parsaa

نوع تفکیک بین انواع کار در قانون کار ایران و قانون جدید حمایت از حقوق کودکان و نوجوانان نیز پیش‌بینی شده است.

تعریف ارایه شده در کنوانسیون‌های سازمان بین‌المللی کار برای کار کودک به این شرح است: «کاری که کودکان به علت سن پایین‌شان نباید انجام دهند یا حتی با وجود سن کافی، آن کار خطرناک بوده یا برای آن‌ها مناسب نیست.»

اصطلاح "کار کودک" اغلب به عنوان فعالیتی تعریف می‌شود که موجب محرومیت از کودکی و موفقیت بالقوه کودکان شده و به رشد جسمی و روانی آن‌ها آسیب می‌رساند. این شامل فعالیت‌هایی است که:

- از نظر روحی، جسمی، اجتماعی یا اخلاقی برای کودکان خطرناک و مضر هستند، یا از طریق سلب فرصت برای تحصیل در مدرسه، الزام آن‌ها به ترک زودرس مدرسه یا ملزم کردن آن‌ها به حضور در مدرسه همراه با کار بیش از حد طولانی و خطرناک، مانع پیشرفت آن‌ها است.

طبق تعریف سازمان، هر نوع کار نباید به عنوان کار کودک در نظر گرفته شود. اگر مشارکت کودکان یا نوجوانان در فعالیت‌ها تأثیری بر سلامتی آن‌ها نداشته باشد، مانع رشد شخصی آن‌ها نشود یا به آموزش آن‌ها در مدرسه آسیب نرساند، به طور کلی مثبت تلقی می‌شود. نمونه‌هایی از این فعالیت‌ها کمک به خانواده برای افزایش درآمد در خارج از ساعت مدرسه و در تعطیلات مدرسه است. این نوع فعالیت‌ها به کودکان کمک می‌کند تا وضعیت اقتصادی خانواده‌های خود را رشد داده و بهبود بخشند. علاوه بر این، آن‌ها مهارت‌ها و تجارب را در کودکان فراهم می‌کنند تا در بزرگسالی در جامعه موفق شوند (خوشنواز، ۱۳۹۳: ۲۳).

هر چند برخی از تعاریف از اصطلاح کار مثبت استفاده می‌کنند و این طبقه‌بندی را قبول دارند، لیکن به نظر می‌رسد هدف از حفظ کامل حقوق کودک در نهایت حذف کار از زندگی وی می‌باشد. گذاشتن تمایز در چنین مواردی به نوعی مشروع قلمداد کردن کار کودک می‌باشد و همچنین راه را برای تفسیر و سوءاستفاده باز می‌گذارد. از این رو، اکثر حقوقدانان معتقدند کار کودکان برای رفاه و رشد آن‌ها مضر است. تمامی کارهای انجام شده توسط کودکان قابل تحمل نیست، باید خود کودک را در این زمینه در نظر گرفت و با تقسیم‌بندی کار مفید و مضر مخالفند.

از طرفی به نظر می‌رسد عامل فقر در تعاریف کار کودکان کنار گذاشته شده است. در شرایطی که کودک چاره‌ای ندارد و هنگامی که تحت فشار اقتصادی است، چنین کاری ممکن است مفید تلقی شود. این بدان معناست که فقر باعث می‌شود فرد در مورد تامین مالی خانواده فکر کند، که این امر با دنیای کودکی مطابقت ندارد. هنگام پرداختن به انواع مختلف کار برای کودکان، باید شرایط اقتصادی خانواده‌ها در نظر گرفته شود (اریک و ادموندز، ۲۰۰۹: ۳۶۱۰).

۲. کودک کار در حوزه‌های قضایی کشورها

میلیون‌ها کودک در جهان مورد بدرفتاری و مورد انواع سوءاستفاده قرار می‌گیرند. همه‌ی این‌ها نشان از آن دارد که باید حقوق کودک را شناخت و برای اجرایی شدن آن تلاش کرد (مهرپور، ۱۳۷۷: ۱۳۴).

پیچیدگی و چند وجهی بودن علل کار کودک سبب آن شده تا برطرف کردن کامل آن دشوار و حتی غیرممکن شود. نبود قانون مناسب و نارسایی‌های قانونی و اجرا نشدن قوانین، همه از عوامل رشد جمعیت این قشر می‌باشد (غفاری فارسانی، ۱۳۸۷: ۲۳۹).

قوانین کار کودکان برای جلوگیری از اقدامات آسیب‌زننده، فراهم آوردن فضای آموزشی مناسب و پیشگیری از تبدیل شدن آن‌ها به ابزاری برای آزار و سوءاستفاده‌ی بزرگسالان تصویب شده است. بنابراین، کارهای مجاز شمرده شده توسط کودکان بسیار متفاوت از بزرگسالان است. (هومبرت و فرانزیسکا، ۲۰۰۹: ۳۳).

کلیه‌ی قواعد و مقررات بین‌المللی از دولت‌ها خواسته تا به مسئله‌ی حمایت از حقوق کودکان توجه ویژه‌ای نشان دهند. هر کدام از این قواعد با ایجاد الگوهای تقنینی سعی در راهنمایی بهتر دارند. در هر حال به ساز و کارهای حمایتی حقوق کار در کشورهای در حال توسعه توجه کمتری صورت گرفته است در حالی که بیشترین تمهیدات باید در این کشورها در نظر گرفته شود (کرانه و همکاران^۱، ۲۰۱۰: ۳۳).

بیشتر حوزه‌های قضایی کار کودکان را ممنوع و یا محدود می‌کنند. اغلب کشورها مفاهیم قوی حقوق کودکان را درک کرده‌اند و قوانین خودشان را با موارد مندرج در کنوانسیون ملل متحد در مورد حقوق کودک منطبق نموده‌اند، به جز ایالات متحده و سومالی. (گوگنهایم و همکاران^۲، ۲۰۰۶: ۴۳).

در ایالات متحده، هنگامی که کودک نیاز به حمایت دولت دارد، قضات به حفاظت از کودک براساس بهترین منافع او رای می‌دهند (اسکات^۳، ۲۰۱۳: ۷۶). حد و مرز این حمایت را قانون مشخص می‌کند (روزنبری^۴، ۲۰۱۵: ۱۷۱۰).

عقیده‌ی برخی از نویسندگان این است که اقدامات علیه کار کودکان باید به عنوان بخشی جدایی‌ناپذیر از مداخله‌ی اجباری دولت‌ها باشد تا با ایجاد مقررات برای از بین بردن کار کودکان جهت حل این معضل گامی بردارند.

در همین راستا و همچنین حفاظت از حقوق کودکان کار برخی از کشورها با الزام به بازپرداخت اجباری مزایا و خسارات وارده، برای هرگونه قرارداد یا شبه قرارداد با کودکان

1. Crane et al.
2. Guggenheim et al
3. Scott
4. Rosenbury

اقداماتی بازدارنده را پیش گرفته‌اند. این روش از حقوق کودکان محافظت می‌کند، اما می‌تواند باعث شود بسیاری از اشخاص به طور کلی از بستن قرارداد با آنها اجتناب کنند. (کروتراوند^۱، ۲۰۱۲: ۵۰)

۳. کار کودک و کرونا (COVID-19)

تحقیقات نشان می‌دهد که درآمد یک چهارم پایین جامعه به بهترین وجه نمایانگر افراد فقیر هنگام مطالعه کار کودکان است (دهیجیا و گاتی^۲، ۲۰۰۵: ۸)

این آمارها از داده‌های جمع‌آوری شده توسط سازمان بین‌المللی کار و همچنین مطالعات مختلف انجام شده توسط سازمان بین‌المللی کار در کشورهای مختلف تهیه شده‌اند. با این حال، از تحقیقات تجربی و عملی هم در نبود اطلاعات جامع استفاده شده است. (سیگنو و همکاران^۳، ۲۰۰۲: ۱۵۸۰)

آمارها نشان می‌دادند که در دنیا در حال رسیدن به یک مقطع مهم برای از بین بردن کار کودکان بوده‌ایم. دلیل آن تصویب روزافزون کنوانسیون‌های بین‌المللی و ادامه تلاش‌های جنبش جهانی علیه کار کودکان در سطح ملی و بین‌المللی بود. اما بعد از همه‌گیری کوید ۱۹ تعداد کودکان کار روز به روز بیشتر شد.

بحران‌های اقتصادی ناشی از این بیماری می‌تواند "کار کودک" را "بیشتر در معرض "کودک کار" قرار دهد، یعنی کار بدون ضرر را تبدیل به کار مضر برای کودک کند، که از نظر روحی یا جسمی خطرناک است، کاری که توانایی رفتن او به مدرسه را مختل می‌کند و می‌تواند توانایی او را در کسب درآمد در بزرگسالی تحت تأثیر قرار دهد. سلامتی و رفاه کودک را در معرض خطر می‌اندازد و در نهایت می‌تواند وی را در چرخه فقر گرفتار کند.

در دو دهه گذشته و قبل از همه‌گیری کوید ۱۹، اقدامات موثری برای جلوگیری از کار کودکان در کشورها اتخاذ شده بود. درگیری کودکان در کار در همه گروه‌ها و در بین تمام گروه‌های سنی و فارغ از جنسیت کاهش یافته بود. برای مثال در منطقه آمریکای لاتین و کارائیب، کاهش چشمگیر کودکان کار را مشاهده کردیم همین اتفاق در بسیاری از کشورهایی که مسیر توسعه را طی می‌کردند نیز رخ داد. شاید بهترین تصویر از اقداماتی برای پایان دادن به فقر که بزرگترین عامل کار کودکان است، تجربه چهار دهه گذشته در آسیای شرقی و جنوب شرقی

1. Crowtherand
2. Dehejia&Gatti
3. Cigno et al
4. Child work
5. Child labor

باشد. کشورهای زیر نمونه‌هایی از اقدامات موفق را در این زمینه نشان داده‌اند که می‌توان از آن‌ها الگوبرداری نمود:

۳-۱. تایلند

تایلند یکی از اولین کشورهای عضو برنامه بین‌المللی حذف کار کودکان^۱ در سال ۱۹۹۲ بود. در سال ۱۹۹۴، این نهاد به این دولت کمک کرد تا کمیته راهبری ملی را برای پاسخگویی به کار کودکان تحت عنوان وزارت کار و رفاه اجتماعی تشکیل دهد.

هنگامی که تایلند در سال ۱۹۹۲ به این نهاد پیوست، کار کودکان با کاهش مشارکت کار کودکان به دلیل توسعه سریع اقتصادی و آموزشی به حدود ۵٪ کاهش یافت (پتانانویت و همکاران^۲، ۲۰۰۵: ۳۲). این روند نزولی در دهه ۱۹۹۰ با وجود بحران اقتصادی سال ۱۹۹۷ حفظ شد، به طوری که تعداد کودکان کار زیر ۱۵ سال تا سال ۲۰۰۰ به حدود ۱ درصد کاهش یافت.

۳-۲. چین

چین دارای ۳۵۰ میلیون کودک است که ۲۰٪ کل جهان را تشکیل می‌دهد. اگرچه اطلاعات آماری کمی در مورد روند کار کودکان در چین وجود دارد، اما شواهد مربوط به کاهش فقر و گسترش آموزش را می‌توان به عنوان یک شاخص مهم در نظر گرفت. در ۲۵ سال گذشته، چین بیش از هر کشور دیگر مردم را از فقر خارج کرده و کودکان را در مدرسه ثبت‌نام کرده است. بنابراین شواهد قوی وجود دارد که نشان می‌دهد این امر تأثیر چشمگیری بر کار کودکان در چین داشته است (بورگری آنند و ولفسنسون^۳، ۲۰۰۴: ۹).

۳-۳. مالزی

مالزی توانسته است میزان فقر را به شدت کاهش دهد و نابرابری در درآمد و تحصیلات را کاهش دهد در حالی که موفق به دستیابی به رشد سریع اقتصادی و حفظ هماهنگی نژادی نیز شده است.

با این وجود، همه‌گیری بیماری کوید ۱۹ خطرات واقعی برگشت به عقب و از دست رفتن پیشرفت‌ها را به همراه داشته است. تغییرات مثبت متزلزل شده‌اند و اوضاع کار کودکان به ویژه در کشورهای که بیشتر درگیر کار کودک بوده‌اند و اصلاحات لازم بود، بدتر شده است. این خطرات نیاز به اقدامات فوری برای کاهش عوارض ناشی از آن دارد که این همه‌گیری در میان

1. International Programme on the Elimination of Child Labour.

2. Ptanawanit et al.

3. Bourguignon & Wolfensohn

کودکان و خانواده‌های آنها ایجاد کرده است. آمارهای دقیقی از اثرات این بحران هنوز در دسترس نیست اما این همه‌گیری به شدت ناامنی اقتصادی را افزایش داده و بودجه عمومی در بسیاری از کشورها را دچار اشکال کرده است. در این شرایط و هنگامی که این عوامل درآمد خانوار را کاهش می‌دهند، کمک‌های مالی می‌تواند افزایش یابد. تعطیلی موقت مدارس نیز از جمله مواردی بود که شرایط را بدتر کرد زیرا خانواده‌ها به دنبال راه‌های جدید برای استفاده بهتر از وقت کودکان بودند.

کودکان در سن قانونی کار تحصیل را رها کرده و با عدم مهارت و آموزش کافی وارد بازار کار شدند و برخی با بازگشایی مدارس به چرخه آموزش برنگشتند. کودکان زیر حداقل سن قانونی به دنبال استخدام در مشاغل غیررسمی و خانگی رفتند، جایی که با خطرات حاد کار خطرناک و استثماری، از جمله بدترین اشکال کار کودکان مواجه هستند.

برآوردهای موجود جهانی نشان می‌دهد که ۱۵۲ میلیون کودک اکنون درگیر کار کودکان هستند. با این حال، با روشن شدن تأثیر بیشتر کوید ۱۹، این آمارها به روز خواهند شد.

سازمان ملل هشدار داده بود که کوتاه شدن سال تحصیلی به دلیل گسترش کوید ۱۹ می‌تواند مقیاس کار کودکان را افزایش دهد. هنریتا فور مدیر اجرایی یونیسف می‌گوید: "با افزایش فقر، مدارس بسته می‌شوند، در دسترس بودن خدمات اجتماعی کاهش می‌یابد، کودکان بیشتری به سمت نیروی کار سوق داده می‌شوند و در زمان بحران، کار کودکان به مکانیزمی برای افزایش درآمد برای بسیاری از خانواده‌ها تبدیل می‌شود".

وی اظهار داشت، "همان‌طور که دنیای پس از کوید ۱۹ را تصور می‌کنیم، باید اطمینان حاصل کنیم که کودکان و خانواده‌های آنها از ابزارهای لازم برای عبور از بحران‌های مشابه در آینده برخوردار هستند. آموزش کیفیت، خدمات حفاظت اجتماعی و فرصت‌های اقتصادی بهتر می‌توانند بازی را عوض کنند. یکی از مشکلات، افزایش کار کودکان به دلیل تعطیلی مدارس در نتیجه بیماری کوید ۱۹ است که بیش از یک میلیارد نفر در ۱۳۰ کشور تاکنون تحت تأثیر قرار گرفته‌اند.

حتی اگر کلاس‌ها دوباره شروع شوند، بعضی از والدین دیگر توانایی فرستادن فرزندان خود به مدرسه را ندارند". سازمان بین‌المللی کار و یونیسف در بیانیه مشترک هشدار دادند که کودکان "ممکن است در شرایط بحرانی مانند همه‌گیری بیماری ساعت‌های بیشتری کار کنند".

همچنین "کودکان بیشتری می‌توانند مجبور به کار در مشاغل خطرناک شوند و نابرابری‌های جنسیتی با شدت بیشتری رشد می‌کند، به ویژه دختران بیشتر در معرض استثمار در کارهای کشاورزی و خانگی قرار دارند".

دشواری کارها و شرایط سخت کاری تعدادی از مشکلات مانند پیری زودرس، سوء تغذیه، افسردگی، وابستگی به دارو و غیره را ایجاد می‌کند.

کودکان کار هیچ حمایتی ندارند زیرا از خانواده‌های محروم هستند و یا از خانواده‌هایشان ربوده شده‌اند. کارفرمایان آن‌ها هر کاری که لازم است انجام می‌دهند تا کاملاً نامرئی شوند و بنابراین می‌توانند کنترل کاملی بر آن‌ها داشته باشند. این کودکان در شرایط تحقیرآمیز کار می‌کنند که تمام اصول اساسی و حقوق مبتنی بر ذات انسان را نقض می‌کنند.

گزارش مشترک یونیسیف و سازمان جهانی کار نشان می‌دهد که مشکلات مالی در خانواده‌های فقیر بیشتر فرزندان آن‌ها را مجبور به کار می‌کند، طبق این گزارش، کوئید ۱۹ منجر به افزایش فقر و در نتیجه افزایش کار کودکان می‌شود. در شرایط گسترش فقر خانواده‌ها از هر وسیله موجود برای زنده ماندن استفاده می‌کنند. براساس تحقیقات این سازمان‌ها افزایش هر ۱٪ فقر منجر به افزایش ۷٪ در کار کودکان می‌شود.

۴. اجرای حقوق کار کودکان در حقوق بین‌الملل

هنوز زمینه مشترکی در دنیا برای ایجاد یک رویکرد واحد در مورد چگونگی اجرای حقوق کودکان ایجاد نشده است. بر این اساس، بین نظریه‌های حقوقدانان در نقاط مختلف تناقضات بسیاری وجود دارد (اپلتون^۱، ۲۰۱۴: ۱۵۶).

هر چند سازمان‌های مختلفی مانند یونیسیف و سازمان جهانی کار در اجرای سیاست‌های حقوق بشر و تضمین حقوق کارگران و اشخاصی که تحت شمول قانون کار قرار می‌گیرند، پیشرفت چشمگیری داشته‌اند (مک فی ل و فرگوسن^۲، ۲۰۱۶: ۵۲۷). اما متأسفانه بسیاری از تلاش‌های حقوق بشری مربوط به حقوق کار در زمینه‌ی فعالیت‌های جامعه مدنی توسط دولت ملی (کوپر و همکاران^۳، ۲۰۱۱: ۷۳۹) و تحت معیارهای نهادی مثل چارچوب‌های سازمان ملل قابل اجرا نیستند (سیکا^۴، ۲۰۱۱: ۸).

تلاش دولت‌ها برای ترویج دستورالعمل‌های سازمان بین‌المللی کار نیز معمولاً بی‌فایده است؛ بیشتر سیاست‌های حقوق بشری در جوامع نمی‌توانند براساس مدل‌های استاندارد سازمان جهانی کار، یا توسط دولت‌ها به اجرا در بیایند. نبود سازمانی به منظور تضمین کارایی و عملکرد موثر آن‌ها به خوبی حس می‌شود (لاوو و همکاران، ۲۰۱۶: ۱۰۴۰).

1. Appleton
2. McPhail & Ferguson
3. Cooper et al
4. Sikka

اصلاح قانون کار باید بخشی جدایی‌ناپذیر در تصمیم‌گیری دولت‌ها باشد (موجلی‌نسکی و همکاران^۱، ۲۰۱۱: ۱۴۷).

نقش دولت‌ها غیرقابل انکار است زیرا آن‌ها قدرت اجرای قوانین حقوق بشر را دارند. دقیقاً به همین دلیل است که در هنگام نقض حقوق کودکان، این اتهامات به دولت‌ها وارد می‌شود. کشورهای متعهد به قوانین بین‌المللی بستری برای اجرای حقوق کودکان فراهم می‌کنند. از طرفی در بیشتر اسناد بین‌المللی بیشتر تأکید به روی شرایط کاری می‌باشد و اختیارات تعیین سن کودکان به کشورها واگذار شده‌اند. متأسفانه در چنین شرایطی تلاش‌هایی که توسط دولت‌ها در راستای اهداف حقوق بشری انجام می‌شوند قابلیت اجرایی کمتری پیدا می‌کنند.

کفایت و کارآمدی برای اجرای الزامات قانونی نیاز به نقش فعال‌تر و حمایت و پشتیبانی توسط دولت دارد. نقش دولت می‌تواند تأثیر به‌سزایی در این مورد داشته باشد (رحمان^۲، ۲۰۱۷: ۱). سازمان‌های مجری قانون باید تقویت شوند و منابع کافی نیز تأمین شوند. از جمله اقدامات مثبت جهت حمایت از کودکان کار می‌توان به ارتقای بهداشت خانواده، انجمن توان‌یاب برای حمایت از کودک، موسسه رشد برای امور فرهنگی، تحقیق و آموزشی کودک اشاره نمود (قراچورلو، ۱۳۸۶: ۳۳).

سازمان‌های اجرای قانون در قوانین داخلی که وظیفه حمایت از حقوق کودکان را دارند، باید با منابع کافی از بودجه کشورها تقویت شوند. به همین ترتیب، دولت‌ها می‌توانند از لحاظ کفایت و کارایی در برآورده ساختن الزامات قانونی، نقش فعالانه‌تری در حمایت داشته باشند. مداخلات دولت‌ها همراه اتخاذ تدابیر اجباری برای حذف کار کودکان لازم است (سیلویین^۳، ۲۰۰۰: ۲۶۲).

۵. آیا حقوق کودکان قواعد آمره هستند؟

در مورد عمومیت قواعد آمره اتفاق نظر گسترده‌ای بین حقوق‌دانان وجود دارد. در جامعه بین‌الملل، وقتی این قواعد وارد کشورها می‌شوند، به دلیل تمایل کشورها به روابط چند جانبه، از قواعد حقوقی غیر سازمان‌یافته به قواعد حقوقی سازمان‌یافته تبدیل می‌شوند (نسسی^۴، ۲۰۱۵: ۳۲). علاوه بر

1. Muchlinski et al
2. Rahman
3. Sylvain

۱. ماده ۵۳ کنوانسیون وین در مورد حقوق معاهدات:

معاهدات متعارض با یک قاعده آمره (jus cogens) حقوق بین‌الملل عام معاهده ای که در زمان انعقاد با یک قاعده آمره حقوق بین‌الملل عام در تعارض باشد، باطل است. به منظور عهدنامه حاضر، قاعده آمره حقوق بین‌الملل عام قاعده ای است که به وسیله اجماع جامعه بین‌المللی کشورها به عنوان قاعده تخلف‌ناپذیر که تنها توسط یک قاعده بعدی حقوق بین‌الملل عام با همان ویژگی قابل تعدیل می‌باشد، پذیرفته و به رسمیت شناخته شده است.

4. Lancee

این، این قواعد شروع به ایجاد یک رویه هنجاری در حقوق بین‌الملل می‌کنند. با تصویب سازمان‌یافته دولت‌ها و تبدیل قوانین عرفی به معاهدات، قواعد آمره رسمیت پیدا می‌کنند (شوازنبرگ^۱، ۱۹۶۵: ۵۴۰).

نظریه‌های سنتی اصل رضایت به دلیل حاکمیت کشورها که در قوانین بین‌الملل اعمال می‌شوند، در مورد هنجارهای اجباری حقوق بین‌الملل قابل اعمال نیستند (فورد^۲، ۱۹۹۵: ۱۴۶)، بنابراین بسیاری از کشورها معتقدند که قواعد آمره براساس قوانین بشری، وجدان و اخلاق بنا شده است (دانیلنکو^۳، ۱۹۹۱: ۱۲۶).

دو شرط در مورد در نظر گرفتن یک قاعده به عنوان قاعده‌ی آمره وجود دارد.

شرط اول: حقوق بین‌الملل عمومی اعلام می‌کند که ممکن است هنجارهای ادعایی مطابق با موافقت کشورها نباشند، اما منافع بالاتری در ارتباط با منافع کل جامعه بین‌المللی را تامین می‌کنند (وردروس^۴، ۱۹۶۶: ۵۶).

حال این سوال را به وجود می‌آورد که "اگر جامعه بین‌المللی دولت‌ها نباشد، پس چه کسانی خواهند بود؟" دانستن معنای جامعه بین‌المللی مهم است زیرا رضایت کشورها برای قوانین بین‌المللی سنتی ضروری است. با این وجود، از نظر حقوقی در این مورد بخصوص حاکمیت دولت‌ها از اهمیت کمتری برخوردار است. به همین دلیل است که هنجارهای اساسی از قدرت دولت‌ها فراتر می‌روند. اثرات این هنجارها می‌تواند حتی نهادهای غیر دولتی را ملزم کند (کانکلین^۵، ۲۰۱۲: ۷۰).

قواعد بین‌الملل باید مستقل از دولت‌ها بوده و به تعهدات اخلاقی پایبند باشند، اما از طرفی شکل‌گیری قوانین بین‌الملل مطابق با اراده‌ی حاکمیتی کشورها است. بنابراین، اگر این هنجارها حاکمیت را تضعیف کنند، نادیده گرفته می‌شوند. پیش فرض‌ها و انتظاراتی که دولت‌ها از فرهنگ و جامعه دارند، محیط جامعه جهانی را شکل می‌دهد. بنابراین، جامعه بین‌الملل تجسم زندگی اجتماعی، فرهنگی و همچنین اخلاقی کشورها است و محتوای قوانین آمره از چنین مفروضات اجتماعی محافظت می‌کنند.

شرط دوم تلاش می‌کند تا همان هدف اول را محقق کند، اما عملی‌تر و عینی‌تر است. علاوه بر این، به جای توجه به موضوع هنجار پیشنهادی، مقبولیت جامعه جهانی را ارزیابی می‌کند (گنگل^۶،

۱۹۸۰: ۳)

1. Schwarzenberger
2. Ford
3. Danilenko
4. Verdross
5. Conklin
6. Gangl

در نظر گرفتن حقوق کار کودکان به عنوان یک قاعده‌ی آمره، که یکی از مهمترین موضوعات حقوق کودکان است، موجب می‌شود فراتر از توافق دولت‌ها باشد و حتی بدون پیوستن به معاهدات بین‌المللی برای آن‌ها تعهد ایجاد کند.

با این حال، برخی از حقوق‌دانان بر این باورند که به رسمیت شناختن حقوق کار کودکان به عنوان قاعده‌ی آمره هیچ تفاوتی در عمل ایجاد نمی‌کند زیرا این موضوع لزوماً به معنای پایبندی هر کشوری به آن نیست، به عنوان مثال گرچه نسل‌کشی نقض یک قاعده‌ی آمره است، اما هنوز در سراسر جهان اتفاق می‌افتد. بنابراین، با تبدیل آن به یک قاعده‌ی آمره، نتیجه مورد نظر حاصل نمی‌شود.

امضای کنوانسیون حقوق کودک نیز در عمل از اهمیت کمی برخوردار است و تنها ساز و کار اجرایی داخل کنوانسیون حقوق کودک گزارشات خود دولت‌ها در پیشرفت رسیدن به اهدافشان است. به دلیل نبود قدرت کافی برای اجرای مقررات، به رسمیت شناختن و امضای کنوانسیون در عمل تأثیری نخواهد داشت و برای امضاکنندگان اجرای قوانین الزام‌آور نیست. (لنسی، ۲۰۱۵: ۳۸). بعلاوه، هیچ قدرت اجرایی برای اجرای مفاد این کنوانسیون وجود ندارد (پومرنسی، ۲۰۱۳: ۲۸).

به نظر می‌رسد این نظریه پردازان ماهیت حقوق بین‌الملل را با حقوق داخلی یکی می‌دانند. اجرای قوانین حقوقی نباید با ماهیت وجودی آن‌ها اشتباه گرفته شود. قوانین نادیده گرفته می‌شوند و گاهی هیچ مسئولیتی در مورد اجرای آن‌ها وجود ندارد، همان طور که در قوانین داخلی نقض قواعد صورت می‌گیرند اما آن‌ها قابل انکار نیستند. حقوق بین‌الملل جدیدتر از قانون داخلی است و مراحل اولیه تکامل خود را طی می‌کند. بر این اساس، نباید از آن انتظارات زیادی داشت، تأکید بر قدرت افکار عمومی و اهمیت وجهی جهانی برای کشورها که به نوعی ضمانت اجرا در حقوق بین‌الملل محسوب می‌شود (بیگدلی، ۱۴۰۱: ۱۰)، می‌تواند منجر به توجه بیشتر دولت‌ها به حقوق کودکان شود.

اگرچه اکثر کنوانسیون‌های حقوق بشر، مانند کنوانسیون حقوق کودک، روند اجرای آن را در قالب گزارش‌ها خود کشورها پیش‌بینی کرده‌اند، لیکن گزارش‌های آن‌ها باید در چارچوب قواعد حقوق بین‌الملل باشد. بنابراین، برای دولت‌هایی که درگیر کار کودکان هستند مهم است که فشارهای وارده بر اساس مسایل حقوق بشری را کاهش دهند.

بنابراین، به رسمیت شناختن کنوانسیون حقوق کودک به عنوان قاعده‌ی آمره قدرت لازم را به آن عنوان یک اصل اساسی می‌دهد، این امر باید قبل از نابودی آینده کودکان حاصل شود.

بحث و نتیجه‌گیری

علل حل نشدن کار کودک در ایران را باید از دو منظر داخلی و بین‌المللی بررسی نمود. هر چند فقر ناشی از وضعیت نابسامان اقتصادی مهمترین علت به وجود آمدن کودک کار است و رکود ناشی از بیماری کووید ۱۹ در جهان و ایران نیز وضعیت را بحرانی‌تر نموده است؛ لیکن تجربه‌ی کشورهای مشابه گرفتار در پدیده‌ی کودک کار که حتی با وجود رکود اقتصادی توانسته‌اند وضعیت را کنترل کنند، باید سرلوحه قرار گیرد.

آشفته‌گی قوانین داخلی در کنار عدم ضمانت اجرای کافی برای اجرای حقوق کودک توسط نهادهای مسئول، وضعیت کار کودک را وخیم‌تر نموده است. مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک نیز به مهمترین وظیفه‌ی خود یعنی هماهنگی نهادها نتوانسته است به درستی عمل کند. قانون جدید حمایت از حقوق کودکان و نوجوانان (مصوب ۱۳۹۹)، در مطابقت با اسناد بین‌المللی از نظر تعیین سن کودک، بدون تغییر در تعریف طفل در قوانین قبلی، در موارد مصرح از کلیه افراد زیر ۱۸ سال تمام شمس‌ی حمایت کرده است. از طرفی ب اساس قانون کار بدن توجه به مسئله‌ی بلوغ، کودک به اشخاص کمتر از ۱۵ سال اطلاق می‌شود. در مورد لزوم رعایت شرایط حاکم بر کار کودک افراد زیر ۱۸ سال تحت شمول قانون کار و قانون جدید حمایت از حقوق کودکان و نوجوانان، توامان قرار خواهند گرفت. بنابراین افراد بین ۱۵ تا ۱۸ سال نیز اگر حقوقشان در کار نقض شوند از ضمانت‌های اجراهای قانون جدید بهره‌مند خواهد بود.

در بعد بین‌المللی اگرچه اکثر کشورها سعی کرده‌اند قوانین داخلی خود را با قوانین بین‌المللی تطبیق دهند، اما هنوز تعریف جهانی از سن پایان کودکی و همچنین از کار کودک وجود ندارد. در اغلب اسناد بین‌المللی بیشتر به شرایط کار کودک توجه شده و رویه بر آن است که تعیین سن به اختیار دولت‌ها واگذار شده است. اگر چه این رویکرد باعث پیوستن کشورهای بیشتری به اسناد بین‌المللی می‌شود، لیکن می‌تواند موجب شود تعریف طفل در سراسر دنیا متغیر باشد و افراد کمتری تحت حمایت‌های لازم قانونی قرار گیرند.

هر چند که قوانین بین‌المللی حمایت از حقوق کودکان در قوانین داخلی کشورها تاثیر چشمگیری داشته‌اند، اما در مورد میزان الزام‌آور بودن قوانین بین‌المللی مربوط به حقوق کودکان کار نظریات مختلفی وجود دارد. برخی با استناد به کنوانسیون‌های بین‌المللی مانند کنوانسیون حقوق کودکان این حقوق را به تلاش حداکثری کشورها منوط می‌کنند و قواعد الزام‌آوری برای آن نمی‌بینند از این رو معتقدند این قوانین فاقد هرگونه قدرت واقعی برای اجرای مقررات می‌باشد. برخی نظریات دیگر با قدمی رو به جلو باور دارند که باید اقدامات اجباری دولت علیه کار کودکان وجود داشته باشد و مداخله‌ی مستمر نهادهای اجرایی باعث به وجود آمدن انگیزه و ایجاد مقررات برای از بین بردن کار کودکان بشود. با توجه به ایفای نقش موثر قوانین بین‌المللی برای

جلوگیری از نقض حقوق کودکان تقویت این رویکرد می‌تواند منجر به حمایت بیشتر از حقوق کودکان شود.

نفوذ پررنگ حقوق بین‌الملل در قوانین حمایتی از حقوق کودکان، نشان از تقویت نظریاتی دارد که ضمانت اجرای موثر را برای نقض حقوق کودکان و به خصوص کودکان کار الزامی می‌دانند.

منابع

- جنگجوی خراطا، فرزاد؛ نصیری، حسین؛ جامی، جواد. (۱۳۹۴). مروری بر حمایت از کودکان کار در نظام حقوقی ایران و با نگاهی بر اسناد بین‌المللی. ماهنامه اجتماعی، اقتصادی، علمی و فرهنگی کار و جامعه. (۱۸۱).
- <http://ensani.ir/fa/article/356455/>
- خشنواز، مژگان. (۱۳۹۳). بررسی تکالیف دولت در مقابله با کار اجباری کودکان در حقوق ایران و اسناد بین‌المللی. (پایان نامه کارشناسی ارشد. واحد تهران مرکز. دانشکده حقوق).
- رضایی، مجید. (۱۳۸۳). کار اقتصادی در پرتو بینش و ارزش‌های اسلامی. اقتصاد اسلامی، ۱۳ (۲۶)، ۷۰.
- <http://ensani.ir/fa/article/217870/>
- رحمتی فر، سمانه. (۱۳۹۶). بررسی وضعیت کار کودکان در حقوق ایران، از منظر ماده چهار اعلامیه جهانی حقوق بشر. تحقیقات حقوقی، ۲۱ (۸۲)، ۲۸۳-۳۰۶.
- https://lawresearchmagazine.sbu.ac.ir/article_61499.html
- عراقی، عزت‌الله؛ رنجبریان، امیر حسین. (۱۳۸۹). تحول حقوق بین‌المللی کار. موسسه کار و تأمین اجتماعی. تهران: چاپ اول.
- عباسی، محمود. (۱۳۹۸). مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک.
- <http://pav.legal/posts/1823>
- غفاری فارسانی، بهنام. (۱۳۸۷). نگاهی به کنوانسیون بدترین اشکال کار کودک. مطالعات حقوق خصوصی. ۴۰ (۱۰۱).
- https://jfq.ut.ac.ir/article_27086.html
- قراچورلو، رزا. (۱۳۸۶). وضعیت کودکان کار و خیابان در ایران. نشریه‌ی وکالت. شماره ۳۳ و ۳۴.
- <http://ensani.ir/fa/article/125583/>
- گزارش‌های دوره‌ای ترکیبی سوم و چهارم جمهوری اسلامی ایران، کمیته حقوق کودک سازمان ملل متحد، ۲۰۱۵، ۲.
- گیدنز، آنتونی. (۱۳۹۶). کتاب جامعه‌شناسی. تهران: نشر نی.
- مهرپور، حسین. (۱۳۷۷). نظام بین‌المللی حقوق بشر. تهران: انتشارات اطلاعات. چاپ اول.
- منشور جهانی حقوق کودک. (۱۳۷۹). تهران: انتشارات کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان.
- Appell, R. (2013). Accommodating childhood. *Cardozo Journal of Law & Gender*, 19 (3), 715-779.
- Appleton, S. R. (2014). Restating childhood. *Brooklyn Law Review*, 79 (2), 525-549.
- Cigno, F. (2002). Rosati, F. Lorenzo, G. Does Globalization Increase Child Labor? *World Development*, 30, (9), 1579-1589.
- [http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0305-750X\(02\)00053-0](http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0305-750X(02)00053-0)
- Cooper, C., Coulson, A., & Taylor, P. (2011). Accounting for human rights: Toxic health and safety practices – The accounting lesson from ICL. *Critical Perspectives on Accounting*, 22(8), 738-758.
- <https://doi.org/10.1016/j.cpa.2011.07.001>
- Conklin, A. M., Dahling, J. J., & Garcia, P. A. (2013). Linking affective commitment, career self-efficacy, and outcome expectations: A test of social cognitive career theory. *Journal of Career Development*, 40(1), 68-83.
- <https://doi.org/10.1177/0894845311423534>
- Dailey, A. C. (2006). Developing citizens. *Iowa Law Review* 91 (2), 102-172.
- <https://ssrn.com/abstract=713843>
- Dessy, S. E. (2000). A defense of compulsive measures against child labor *Journal of Development Economics*, 62(1), 261-275.
- Declaration of The Rights of The Child Proclaimed by General Assembly Resolution 1386(XIV) of 20 November 1959.
- Dehejia, Rajeev H.; Gatti, Roberta. (2002). Child Labor : The Role of Income Variability and Access to Credit in a Cross-Section of Countries. *Policy Research*

- Working Paper; No. 2767. World Bank, Washington, DC. © World Bank.
<https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/15753>
- Danilenko, M. G. (1991). International Jus Cogens: Issues of Law-Making, European Journal of International Law, Volume 2, Issue 1, Pages 42–65.
<https://doi.org/10.1093/ejil/2.1.42>
 - Edmonds, E. V. (2008). Defining child labour: A review of the definitions of child labour in policy research. International Labour Office; International Programme on the Elimination of Child Labour.
https://labordoc.ilo.org/discovery/fulldisplay/alma994279383402676/41ILO_INST:41ILO_V2
 - Franziska, H. (2009). The Challenge of Child Labour in International Law, Cambridge University Press The Edinburgh Building, Cambridge CB2 8RU, UK, 33.
 - Ford, C., (1994-1995), 'Adjudicating Jus Cogens'. 13 Wisconsin International Law Journal, p 146-181.
 - Gangl, Walter T. (1980) "The Jus Cogens Dimensions of Nuclear Technology," Cornell International Law Journal: Vol. 13No.1.
<https://scholarship.law.cornell.edu/cilj/vol13/iss1/3>
 - Guggenheim, M. (2006). Ratify the U. N. Convention on the Rights of the Child, but don't expect any miracles. Emory International Law Review 20 (1), 43–68.
 - International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights adopted and opened for signature, ratification and accession by General Assembly resolution 2200A (XXI) of 16 December 1966 entry into force 3 January 1976.
 - International Labor Organization, International Programme on the Elimination of Child Labour (IPEC).
<https://www.ilo.org/ipcec/facts/ILOconventionsonchildlabour/lang-en/index.htm>
 - Labour Office, International Programme on the Elimination of Child Labour (IPEC) - Geneva: ILO, 38.
<https://www.ilo.org/ipcec/lang--en/index.htm>
 - Lauwo, S. G. Otusanya, O. J. , & Bakre, O. M. (2016). Corporate Social Responsibility Reporting in the Mining Sector of Tanzania: (Lack of) Government Regulatory Controls and NGO Activism. Accounting, Auditing & Accountability Journal, 29, 1038-1074.
 - Lancee, J.M.F.(2015), Best Interests of the Rights of the Child Principle: Jus Cogens?, p31, 39.
<https://dspace.uba.uva.nl/server/api/core/bitstreams/35242002-aa73-4a79-89f6-8b793ccb970b/content>
 - McPhail, K., & Ferguson, J. (2016). The past, the present and the future of accounting for human rights. Accounting, Auditing & Accountability Journal, 29(4), 526–541.
 - Muchlinski, P. (2012). Implementing the New UN Corporate Human Rights Framework: Implications for corporate law, governance and regulation. Business Ethics Quarterly, 22(1), 145–177.
<https://doi.org/10.1108/AAAJ-03-2016-2441>
 - Parsaa, S. (2018). Ian Ropera, Michael Muller-Camenb, Eva Szigetvarib, Have labour practices and human rights disclosures enhanced corporate accountability? The case of the GRI framework, Accounting Forum, 42(1), 47-64.
<https://doi.org/10.1016/j.accfor.2018.01.001>
 - Preston, Cheryl B. , Crowther, Brandon T. , (2012). Infancy defense inquiries. Santa Clara Law Review 52 (1), 47–80.
<https://digitalcommons.law.scu.edu/lawreview/vol52/iss1/2>
 - Pomerance, B. (2013). Not Just Child's Play: Why Recognizing Fundamental Principles Of The UN Convention On The Rights Of The Child As Jus Cogens Would Give Needed Power To An Important International Document, 16 GJIL .
 - Ptanawanit, S. et al.: A review of IPEC's contribution to national efforts to combat child labour in Thailand: 1992-2002 (Bangkok, ILO, 2005), p. 32.
<https://www.ilo.org/ipecinfo/product/download>
 - Rosenbury, A Laura (2015). The New Law of the Child, a revision of the previous edition article by J. Roche, 3.
 - Rahman, S. (2017). Role of government in the promotion of corporate social responsibility (CSR): The case of Bangladesh banking sector. Australian Academy of Accounting and Finance Review, 1(1).

- Scott, D. (2013). The prevalence of child abuse and neglect (CFCA Fact Sheet). Melbourne: Australian Institute of Family Studies.
- Sikka, P. (2011). Accounting for human rights: The challenge of globalization and foreign investment agreements. *Critical Perspectives on Accounting*, 22(8).
- Schwarzenberger, G. (1947). The Inductive Approach to International Law. *Harvard Law Review*, 60(4), 539–570.
<https://doi.org/10.2307/1335260>
- Tengblad, S. , & Ohlsson, C. (2010). The Framing of Corporate Social Responsibility and the Globalization of National Business Systems: A Longitudinal Case Study. *Journal of Business Ethics*, 93(4), 653–669.
<http://www.jstor.org/stable/40605371>
- The Convention on the Rights of the Child, with a Preamble and 54 articles, was adopted by the U. N. General Assembly on November 20, 1989, and entered into force on September 2, 1990. G. A. Res. 44/25, annex, 44 U. N. GAOR Supp
- Todres, Jonathan, (2012). Maturity. *48 Houston Law Review* 48 (5), 1107–1165.
- Veedross, A. (1966). Jus Dispositivum and Jus Cogens in International Law. *American Journal of International Law*, 60(1), 55-63.
<https://doi.org/10.2307/2196718>
- Wadlington, W. (1994). Medical decision making for and by children: tensions between parent, state, and child. *University of Illinois Law Review* 1994 (2).
- Wolfensohn, J. D., & Bourguignon, F. (2004). *Reflexão e Perspectiva*.